

Drugi odgovor. M. Samardžić

(sledi tudi prevod v slovenščini in odgovor)

Одговор генералу Крањцу (2)

Ево одговарам генералу Крањцу с малим закашњењем, прво због обавеза, а друго јер сам најзад добио двотому књигу Станета Коса "Стаљинистичка револуција у Словенији 1941-1945" (Stane Kos, Stalinistička revolucija na slovenskem 1941-1945, 1-2, Samozaložba, Ljubljana, 1994).

Хтео сам, дакле, да се информишем и са треће стране. Како је књига обимна, а словеначки споро читам, то је потрајало.

Кажем, и са треће стране, јер је Стане Кос у ствари псеудоним Николаја Јелочника из Љубљане, припадника Словеначког домобранства, особе блиске Леу Рупнику. Јелочник је радио у Пропагандном одељењу Домобранства, али и у његовој Политичкој полицији, што је била нека врста словеначког Гестапоа. Емигрирао је у Аргентину, где је и написао ову књигу. Објављена је најпре у Риму, а када је штампана у Љубљани, била је прва некомунистичка књига уопште у Словенији.

Као што и сам наслов говори, аутор је за највеће непријатеље сматрао комунисте. Међутим, он је за непријатеље сматрао и словеначке четнике, и то пре свега јер је имао антисрпска политичка опредељења. Четнике је, наиме, видео као експоненте великосрпства, које је, по његовом мишљењу, било опасно и по Словенце. Истовремено, Јелочник сматра Хрвате савезницима, што се види већ у уводу, када описује разговоре на Крфу 1917. године. Ту он каже да је Никола Пашића имао великосрпске ставове, док за вођу хрватске делегације, Анту Трумбића, каже да је водио југословенску политику, захтевајући равноправност сва три народа.

Дакле, ако говори о великосрпској, један неутрални аналитичар требало би да говори и о великохрватској политици, јер су Хрвати настојали да прошире територију на исток, као што су и Срби покушавали да прошире територије на запад. Специјално, од словеначког аутора се очекује да запази како су Хрвати тежили проширењу и на запад, што нема везе са Србима, тј. да само Словенци и Срби никако нису могли имати територијалне спорове.

Друго, Јелачников непријатељски став према словеначким четницима види се и по томе што их потцењује, не само у вези бројног стања и значаја, него већ и кад су програмске позиције у питању. Тако, он пише:

"Њихов први циљ је био формирање делова Југословенске војске у домовини (ЈВвД) у Словенији, међутим, први циљ сеоских стража и домобрана био је

супротстављање комунистичком насиљу и борба против комунизма".

Тако имамо ситуацију као у недићевској и љотићевској литератури, где се сопствене формације проглашавају лидерима у борби против комуниста, док су се четници наводно заносили којекаквим илузијама. У стварности, циљеви четника били су исти као и циљеви ма које регуларне војске: супротстављање окупаторима и очување уставног поретка. Оба ова циља била су страна Словеначком домобранству, јер су његови лидери мислили се нешто може остварити наслоном на Немце. Нису схватили да су се, како рече песник, тиме везали за мртваца. Ни сам Јелочник, много година касније, не посматра ствари с реалне тачке гледишта, па тако не примећује да је очување уставног поретка подразумевало и борбу против комунизма, нити да се Словенија могла повећати само победом четника.

Јелочниковој књизи вратићу се касније, кроз полемику са генерлом Крањцом. На почетку, генерал Крањц пише:

"Istovremeno moram izraziti svoje čudjenje što je M. Samardžić postavio našu polemiku na ideološku osnovu, pa je tako čak na samom početku to istakao rečima: »Oni koji su odrastali i delovali pod petokrakom doživljavaju komuniste, umesto kao neprijatelje, kao svoje, i samim tim u načelu nesporno dobre, pa čak i kao meru vrednosti za sve ostale.« Pri tome izostavljam neljubaznu ocenu, koji mi je M. Samardžić uputio na račun moje ličnosti, da izmišljan i slično, jer mu se verovatno omakla ..."

Нешто касније, генерал Крањц понавља:

"Naime, ovakvim ideološkim stavom sam potpuno iznenadjen, jer sam očekivao polemiku o stručnim pitanjima odnosno o pogrešnim saznanjima i greškama avtora o slovenačkim četnicima."

Што се тиче "нељубазне оцене", заиста не знам на шта генерал мисли, али идеолошке основе у мом чланку дефинитивно није било. Наиме, усвајање вредносних судова Комунистичке партије од стране многих особа које су живеље у комунистичком поретку, а нарочито које су биле на високим положајима као генерал Крањц - то је, просто, чињеница. Уосталом, и сам генерал нам саопштава шта му је мера вредности, када каже:

"Ono, po M. Samardžiću, „ ...najvažnije, i kot generala Kranjca – kao i njegovih kolega u Srbiji, da i dalje nemaju spoznaju, da su posle kapitulacije Italije neprijatelji broj jedan postali komunisti (partizani), a ne Nemci (okupatorji)", na sreću slovenački istoričari nisu prihvatili četniške ideje. Prihvatili su samo činjenicu, da se radilo o „protirevolucionarnom taboru“ i njegovim snagama, medju koje su ubrojani domobranci i četnici, koji su se borili protiv partizana, a ne protiv komuniste, kako nas pokušava sasvim ideološki zavoditi M. Samardžić."

Дакле, најпре имамо црно-белу поделу на два табора, које комунисти зову: револуционарни и противреволуционарни табор. Ту комунистичку терминологију

генерал Крањц уважава и чак каже да је "на срећу" она још на снази и да словеначки историчари нису прихватили "четничке идеје".

Реално стање ствари је, међутим, да само условно можемо говорити о четничким идејама. То су, наиме, биле идеје, а прецизније речено, политика, Краљевине Југославије. Која, на несрећу, није спроведена, већ је спроведена политика Комунистичке партије. Са формалним падом комунизма, јавност је и код нас (у Србији и у Словенији) могла да се упозна са разорним последицама те идеологије. Називање њихове победе "срећним" околностима, уистину делује, благо речено, неприкладно.

С тим у вези, занимљива је и ова грешка генерала Крањца:

"U Slovenije se to nije desilo, iako je likvidirano 12.587.000 domobrana i 390 četnika."

Дакле, комунисти нису ликвидирали 12 милиона, већ 12 хиљада домобрана (према другим изворима, 14.000 особа). Пошто ми генерал Крањц пребацује да нисам прочитао извесну књигу, ово је право место да узвратим истом мером: препоруком Фројдове "Психопатологије свакодневног живота". Ту ће генерал Крањц видети да ни једна грешка у ствари није грешка; ништа није случајно, све има свој узрок, па и ово огромно претеривање.

Иначе, у предговору књиге "Словеначки четници", генерал Крањц, заједно са С. Кљакићем, ђенерала Дражу директно назива колаборатером. Што значи: издајником. А он је то био само за нацисте и комунисте. Обратно, са тачке гледишта закона Краљевине Југославије, издајце су били припадници пронацистичких струја и комунисти. Већ самим чином оснивања партијске паравојске, и, аутоматски, изазивања револуције у ратном стању, комунисти су починили дело издаје. Правници кажу: "Што се грбо роди, време не исправи". Другим речима, сваки њихов потоњи чин, од тренутка оснивања паравојне формације, био је незаконит. Ту нема средине. Са становишта правног поретка може се говорити само о несрећи изазваној непоштовањем закона Краљевине; среће је било само за комунисте, па чак не ни за све комунисте, јер, како они кажу, "револуција једе своју децу".

Као што сам већ рекао, Николај Јелочник смањује значај и бројно стање четницима, јер их је сматрао непријатељима. Али, то што он смањује, није ништа у поређењу с оним што смањује генерал Крањц. Јелочник, наиме, пише да је Штајерски четнички одред поручника Мелакера имао 220 бораца пролећа 1944, а касније 500, док генерал Крањц пише да их је било "највише до 150".

Притом, Јелочник наводи низ борби Штајерског одреда против Немаца, а помиње и његове преговоре са једним немачким официром. Генерал Крањц не придаје значај тим борбама, док ове преговоре аутоматски назива колаборацијом и издајом. Међутим, немачки официр рекао је Мелакеру поред осталог и ово:

"Против Руса ће се борити (словеначки домобрани), али Англоамериканцима ће

се придружити".

Дакле, Немци ни словеначке домобране нису сматрали издајцима свог народа, а камо ли словеначке четнике.

Као што сам Мелакеров чин одласка на преговоре карактерише као издају, тако исто генерал Крањц посматра и Дражине преговоре са Немцима у селу Дивци. То је још један доказ о комунистичком погледу на свет. Заправо, официри имају право да преговарају са непријатељима, а да ли су притом починили издају или не, зависи од резултата преговора. Пошто ни Мелакер, ни наравно Дража, нису учинили ништа против народа и државе, о издаји нема говора.

С друге стране, о договорима Немаца и партизана у Словенији постоје и британска документа, па то не могу бити "идеолошке флоскуле".

Занимљиво је како мени генерал Крањц често пребацује идеолошке основе и фолскуле, а да истовремено, упорно и на различите начине, понавља да је Дража био совјетски шпијун, па и немачки, британски, итд. Пуковник Ваухник и потпуковник Новак пролазе још горе. Они су, по Крањцу, практично радили за све који су уопште пролазили Словенијом. А доказа нема па нема. Видим да се генерал Крањц позива на руског историчара Старкова, па чак пише да сам га и ја цитирао у својој књизи. А онда прелази на доказивање уз помоћ речника и сопственог контраобавештајног рада. Он је сигуран да је Дража био совјетски шпијун, али уједно додаје да то питање даље треба проучавати у руским архивама. Међутим, генерал Крањц не наводи да је Старков већ проучио те архиве и не прескаче Старковљев закључак, који сам такође пренео у својој књизи:

"Пуковник Дража је био велики националиста и монархиста и сама та његова идеолошка одредница унапред искључује могућност да ради за обавештајну службу једне комунистичке земље".

Јасно и гласно! Дража је, по природи свога послао, мењао информације са свим Хитлеровим противницима - па и са Совјетима, док се нису удружили са Хитлером - али радио је само за своју земљу. За разлику од комуниста, који су радили за једну страну земљу, и за то били плаћени (словеначки и српски комунисти радили су, сем тога и у корист трећег народа, Хрвата, и то гратис).

У вези овога:

"Analizu raspoloženja slovenačkog stanovništva 1941–1945 je M. Samardžić očito izmislio."

...могу да кажем: можда, али генерал Крањц треба да докаже да су Словенци 1941-1945. већином били за комунисте. Не верујем да ће то успети.

Ово ми није јасно:

"Iako sam prethodno naveo, da je navod Edvrada Kardelja, da se ubijaju sveštenici obučna domobranska smicalica, da se partizani kompromitiraju, ali je M. Samardžić

ipak vehementno ponavlja! Tako ne možemo stručno diskutirati!"

Проверио сам у предговору књиге "Словеначки четници". На страни 25, Крањц и Кљакић су написали:

"Ако су веродостојне Кардељеве "директиве" команданту ГШ НОВ Словеније од 1. октобра 1942. године - "Белу гарду немилосрдно уништавајте! Немојте оклевати и попуштати! Попове у четама све ликвидирајте! Такође, официре, интелектуалце, итд!" - онда није реч само о секташењу, већ о дубоким идеолошко-политичким поделама које рађају непријатеље у правом грађанском рату".

Овде се читалац упућује на садржај фусноте бр. 40, која гласи:

"Јосип Броз Тито: "То је био дакле грађански рат. У току рата о томе нисмо говорили, јер нам не би користило", ТВ Београд, 12. мај 1972." Дакле, како овде може бити говора о домобранским смицалицама? Тим пре јер је факат да су словеначки комунисти убијали словеначке свештенике, као што је и факат да су словеначки свештеници, на челу са бискупом Рожманом, сарађивали са четницима, не само словеначким. Николај Јелачник, иначе, доноси списак од 66 словеначких свештеника убијених од стране словеначких комуниста.

Депеше у вези слова 3 изоставио сам јер та прича у суштини нема везе са Словенијом.

Шеленберг је писао да је Ваухник пристао да ради за Рајх, али то се односи на период док им није умакао. Не свиђа ми се априори став да Немци сваког могу да преваре.

Изјаве војводе Уроша Шуштерича за мене су меродавне. Ако он каже нпр. да се састајао са Леоном Штукељом, не видим разлог да у то не верујем.

Крагујевац, 27. јануар 2011.

Милослав Самарџић